

“Nizami” filmi – dahi şairin xatirəsinə dəyərli töhfə

Filmde şairin obrazı, o uzaq illerdə Azərbaycan xalqının siyasi və sosial həyatının ab-havası, insan münasibətlərinin mürəkkəb dünyası öz əksini tapmışdır. Bu film insanın tarixdə rolü, onun adamlar qarşısında borcu haqqında düşüncələrdir. Nizaminin mənəvi idealları ilə reallıq arasında uyğunsuzluq şairin insana və ədalətə inamını qıra bilməmişdir. Vətənpərvərlik, öz torpağına, xalqına məhəbbət, qadına hörmət, tərəqqiyə, sülhə meyil, poeziyanın qüdrəti – Nizami əsərlərinin bu motivlərindən müelliflər bütünlükə istifadə edərək, orijinal və müasir təfsirlə, dərin fikirlə, genişmiqyaslı əsər yaratmışlar.

Filmde Nizami roluna SSRİ Xalq artisti, görkəmli müğənni Müslüm Maqomayevin çəkilməsində qeyri-adi bir cəhd olduğunu düşünənlər var. Kifayət qədər praqmatik insan olan Eldar Quliyev bu faktı etiraf edib. Qəribəsi də budur ki, Eldar Quliyev Moskvadan birinci kanalına verdiyi müsahibə film çəkilərkən XII əsr şairi dahi Nizami Gəncəvinin ruhu ilə “məsləhətləşdiyini” bildirir. Rejisör yaxın dostu, müğənni Müslüm Maqomayevi filmə cəlb edir və onu birtəhər razı salır. Çünkü o zaman Maqomayevi bütün SSRİ tanıydı və

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikasında 2021-ci ilin “Nizami Gəncəvi ili” elan edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. 2021-ci ildə həm də dahi şair və mütefəkkir Nizami Gəncəvinin anadan olmasının 880 illiyi tamam olur. Şairin həyat və yaradıcılığı sənət əsərlərində kifayət qədər tərənnüm olunmuşdur. “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında Xalq artisti, rejissor Eldar Quliyevin Xalq yazıçısı İsa Hüseynovla birgə yazdığı ssenarisi əsasında çəkdiyi “Nizami” filmi mütefəkkir şairə həsr olunmuş ilk bədii film idi.

İttifaq miqyasında filmə böyük maraq yaradacağını biliirdi. Digər tərəfdən isə məşhur aktyor Hamlet Xanızadə də rol üçün sınaqlara dəvət edilmişdi və bəyənilmişdi də. O zaman gənc rejissor Nizami roluna kimi çəkəcəyini yəqin edə bilmirdi. Bu məqamda filmde Qivami Mütərəzzi rolunda çıxış edən Xalq artisti Həsən Turabov ona qəribə bir təklif edir: “Biz tərəflərdə ruhçağıran var, bəlkə, ondan kömək istəyək. Nizaminin öz ruhu desin ki, filmdə əsas rolda kim çıxış etsin.

Rejisörün sözlərinə görə, o adam, sözün həqiqi mənasında, cəmiyyətin tanıldığı məşhur, ziyalı bir şəxs olub. Heç bir falçılıq işi ilə məşğul olmayıb, sadəcə,

ruhlarda dialoqa girirmiş. Elə bu məşhurluğuna görə də Eldar Quliyev onun adını çəkmir. Həmin şəxsin dediyi vaxt yanına gedirlər. Heç məsələnin nə olduğunu da demirlər. Qeyd edək ki, kifayət qədər rasional şəxs olan, mistikaya inanmayan Eldar Quliyev Moskvadan əsas televiziya kanalında bunları danişarkən tamaşaçıların inamsız, birmənalı olmayan reaksiyası ilə üzleşib. Lakin rejissorun dediyinə görə, həmin gün ruhçağıran Nizami ilə “danişib” və ondan filme kimin çəkilməsini fotolar vasitəsilə soruşub. Rejisörün sözlərinə görə, Nizami Gəncəvinin ruhu Müslüm Maqomayevi seçib. Bu, Eldar Quliyevdə qəti əminlik

yaradıb. Elə sabahı gün Müslüm Maqomayevlə qəti söhbət edərək onu filmə çəkməyə başlayıb.

Parlaq fərdi yaradıcılığı olan M.Maqomayev Nizaminin dövrünü və ölməz misralarını döñə-döñə mütləq edib, onu öz istedəd və yaradıcılıq prizmasından keçirərək, şairin fərdi obrazını yarada bilib.

Bəstəkar və müğənni M.Maqomayev müsahibələrinin birində bu barədə demişdir: “Bu əqidədə idim ki, müğənni oxumalıdır. Elə buna görə də təkcə musiqili filmlərdə deyil, başqa janrlarda yaradılan filmlərdə də çəkilmək barəsində bir neçə münasib təklifi rədd etmişəm. Lakin rejissor E.Quliyevin təklifi o qədər qeyri-adi, o qədər cəzbedici oldu ki, məni düşünməyə vadar etdi”.

Film hazır olandan sonra isə Eldar Quliyev yuxarıda bəhs etdiyimiz məsələ, ruhla söhbət barəsində bir neçə yerə, eləcə də Rusiya kanalına müsahibə verib, həmçinin Müslüm Maqomayevə də bu haqda danışıb”

Film üzərində məşhur sənət adamları işləmişlər – operator Arif Nərimanbəyov, rəssam Mais Ağabəyov, bəstəkar Qara Qarayev.

Rollarda Həmidə Ömərova (Pəri, Afaq), Həsənağa Turabov (Müzəffəri), Ələddin Abbasov (Xaqani Şirvani), Hacımurad Yeqizarov (Qızıl Arslan) və digər aktyorlar çəkilmişlər.

Onu da qeyd edək ki, film 1983-cü ildə Leningradda (indiki Sankt-Peterburq) XVI Ümumittifaq kinofestivalının 1984-cü ildə Daşkənddə Asiya, Afrika və Latın Amerikası ölkələrinin beynəlxalq kinofestivalının mükafatlarına, eyni zamanda, Özbəkistan Yazıçılar İttifaqının və Nazirlər Sovetinin diplomlarına layiq görülmüşdür.

**M. MÜKƏRRƏMOĞLU,
“Xalq qəzeti”**